

Mishnah Yevamot, chapter 1

משנה יבמות פרק א

(1) Fifteen women [if the deceased had two wives, one of which were of the following fifteen women listed, and he died childless, they] exempt their fellow-wives [literally rivals] and the fellow-wives of their fellow-wives and so on endlessly, from *halitzah* [i.e., the

procedure of refusal of the levirate marriage] and from *yibum* — levirate marriage. And they are: his daughter [i.e., the deceased married his niece, the daughter of his brother born through a premarital relationship, and] his daughter's daughter [i.e., the deceased married his great niece; the daughter of the aforementioned, and] his son's daughter [his son born through a premarital relationship. Since in these cases the woman who bore children was not the deceased's brother's legal wife, the Mishnah therefore now includes the following], the daughter of his wife, and her son's daughter and her daughter's daughter, his mother-in-law, [whose husband had died and she married the deceased] and the mother of his mother-in-law, and the mother of his father-in-law, his sister by his mother [who married a paternal brother] and his mother's sister, and his wife's sister and the wife of his maternal brother, and the wife of a brother who was not his contemporary [i.e., he did not live at the same

רבנו עובדיה מברטנורא

א חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן. שאם היתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו שתי נשים ומת בלא בנים, שתיקן פטורות, שנאמר (ויקרא יח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה, שאין תלמוד לומר עליה, אלא ללמדך שאפילו יבמתו שנאמר בה (דברים כה) יבמה יבא עליה, אם היא אשה אל אחותה, לא תקח. והוא הדין לשאר עריות שיש בהן כרת. ואין לי אלא היא, צרתה מנין, ת"ל לצור. צרת צרתה מנין, ת"ל לצרור. דמשמע לא תקח לא היא ולא צרתה ולא צרת צרתה: **בתו ובת בתו וכו'.** בבתו מאנוסתו, וכן בת בתו ובת בנו, דאילו בתו מאשתו היינו בת אשתו. דכיון דכתיב (ויקרא יח) ערות אשה ובתה, לא שנא הימנו ולא שנא מאיש אחר. אבל בתו מאנוסתו לא נפיק מהאי קרא, דאשה על ידי קדושיין משמע, אלא נפקא מערות בת בנך או בת בתך (שם): **חמותו ואם חמות ואם חמיו.** כל אלו אסורות לו, משום ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה, ויש בכלל זה חמותו ואם חמותו ואם חמיו: **אחותו מאמו.** שנישאת לאחיו מאביו ומת. וכן אחות אמו. שאין יבום אלא באחיו מן האב, דילפינן אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב אף על פי שאין מן האם הכא נמי לא שנא: **ואשת אחיו מאמו.** שמת ונישאה אחיו מאביו, שהיתה נכרית אצלו, ומת בלא בנים ונפלה לפניו ליבום. ואסורה לו לפי שהיתה תחלה אשת אחיו מאמו ואסורה לו

time; e.g., Reuvein died childless. After his demise, a brother was born named Levi. Shimon, who was a brother of Reuvein's performed the levirate marriage to Reuvein's

widow. Shimon had another wife as well. Now, Shimon passed away without having any children. Both widows are now exempt from levirate marriage to Levi; Reuvein's widow, because Levi is a brother who did not live at the same time as Reuvein, and Shimon's wife, because she is a fellow-wife of Reuvein's widow. The reason being, since Scripture states, "if brothers **reside together** and one of them dies childless, ... her husband's brother must be intimate with her ..." meaning, only such brothers who lived at the same time, have the responsibility of *yibum* and his [former] daughter-in-law [i.e., his son married and died, his widow then married her husband's uncle]. These exempt their fellow-wives and the fellow-wives of their fellow-wives and so on, endlessly, from *halitzah* and from *yibum* [levirate marriage]. But in all these cases, if any [of the fifteen women mentioned above] died [prior to the death of the brother] or exercised *miyun* [prior to the death of the brother, *miyun* being the prerogative of refusal; i.e., an orphan who was a minor may be married off by her brother and mother; however, she has the option of refusing the marriage] or were divorced or were found to be sterile [prior to the death of the brother], their

שְׁלֵא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ, וְכִלְתּוֹ, הָרִי אֵלּוּ פּוֹטְרוֹת צְרוּתֵיהֶן וְצָרוֹת צְרוּתֵיהֶן מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיְבּוּם, עַד סוֹף הָעוֹלָם. וְכֵן אִם מֵתָ, אִוּ מֵאֵנָה, אִוּ נִתְגַּרְשׁוּ, אִוּ שֶׁנִּמְצְאוּ אֵילּוּנִיּוֹת,

רבנו עובדיה מברטנורא

עולמית, דכתיב (שם) ערות אשת אחיך, ודרשינן אחיך בין מן האב בין מן האם: **ואשת אחיו שלא היה בעולמו.** כגון ראובן שמת בלא בנים, ונולד לו אח לאחר מיתה ושמו לוי ויבם שמעון את אשתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים, ונפלו שתייהן לפני לוי, שתייהן פטורות, לפי שאשת ראובן שנישאת לשמעון אסורה ללוי בכרת, לפי שמיעטה הכתוב מיבום לוי, שנאמר (דברים נה) כי ישבר אחים יחדיו, שהיתה להם ישיבה אחת בעולם. הלכך כשמת ראובן נאסרה על לוי איסור עולם כאשת אח שיש לו בנים. ואע"פ שעתה נפלה מכח נישואי שמעון שהיה בעולמו, אסורה לו מחמת ראובן. וכשם שהיא אסורה כך צרתה אסורה: **וכלתו.** שמת בנו, ונשאה אחיו. וכלתו אסורה עליו איסור עולם ואפילו אחר שמת בנו: **וכולן אם מתו.** כגון שמתה בתו קודם מיתת אחיו או שמיאנה בו. ואע"פ שאין מיאון אלא ביתומה קטנה שהשיאה אמה ואחיה, משכחת לה שמיאנה בחיי אביה, כגון שהשיאה אביה לאחר ונתגרשה בעודה קטנה, ששוב אין לאביה רשות בה, ונישאת לאחי אביה בעודה קטנה, או יוצאה במיאון, דקרינן לה לקמן יתומה בחיי האב. ואם מיאנה באחיו או נתגרשה ממנו, או נמצאה אילונית שמקחה מקח טעות וכאילו לא היתה אשת אחיו מעולם, צרתה מתיבמת: **אילונית.** לשון איל. הזכר מן הצאן. וסימניה מפורשים, שאין לה שדים כנשים ואין לה סימנים וקולה עבה כאיש

fellow-wives are [then] permitted [to perform levirate marriage or *halitzah*]. Nevertheless, you cannot say regarding one's mother-in-law or regarding the mother of one's mother-in-law or regarding the mother of one's father-in-law that they were found to be sterile or that they exercised the prerogative of refusal [since they obviously had children they could not be sterile nor could one who has a child exercise the prerogative of refusal, since only a minor may do so].

(2) How do they render their fellow-wives exempt [from *halitzah* and from levirate marriage]? If one's daughter, or any other woman from any of the forbidden unions [mentioned], were married to his brother who had yet another wife and he died [childless], then, just as his daughter is exempt [from levirate marriage to her father], so too, is her fellow-wife also exempt. If the fellow-wife of his daughter went and married a second brother and he, too, had [yet] another wife and he then died [childless], then, just as the fellow-wife of his daughter is exempt, so too, is the fellow-wife of her fellow-wife exempt — even if there be one hundred [brothers and she married the third brother and so on and so forth]. In which case does it apply that if they [i.e., the women of prohibited unions]

רבנו עובדיה מברטנורא

ואין לה שיפולי מעים כנשים כלומר שאותו מקום אינו בולט מגופה כערות שאר הנשים: **ואי אתה יכול לומר וכו'.** שכבר ילדו מאחר קודם שנישאו לאחיו, הלכך לאו אילוניות נינהו. ומיאון נמי ליבא, שהרי גדולות הן, ואין ממאנת אלא קטנה. ותנא דידן דלא חשיב אמו בכלל הנשים שפוטרות צרותיהן, סבר לה כמ"ד שאין אדם נושא אנוסת אביו ומפותרת אביו. אבל לדברי האומר נושא אדם אנוסת אביו ומפותרת אביו, והיא הלכה, אפשר שנתנשא אמו לאחיו מאביו, וכשימות בלא בנים נמצאת אמו נופלת לפני בנה ליבום. ונמצאו ט"ז נשים פוטרות צרותיהן, ואמו אחת מהן. וכן הלכה: **ב כשם שבתו פטורה.** שהרי אסורה לו, ואין שם אח אלא הוא. כך צרתה פטורה: **הלכה צרת בתו ונישאת לאחיו השני.** היכא דיש אח אחר ששתיהן מותרות לו, ואינן פטורות, שהרי יש כאן מצות יבום, ומתיבמת האחת והשניה פטורה, דכתיב (דברים כה) את בית אחיו, בית אחד הוא בונה ואין בונה שתי בתים. ואם יבם אחיו השני את צרת בתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים וחזרו ונפלו לפניה: **כשם שצרת בתו פטורה.** שנאסרה עליו משעת נפילת אחיו הראשון. כך צרת צרתה, אשת אחיו השני האחרת, פטורה, שזו פטורתה, שצרת ערוה פוטרת צרתה: **אפילו הן מאה.** אחים, והלכה

צרותיהן מתרות. ואי אתה יכול לומר בקמותו ובאם חמותו ובאם חמיו שנמצאו אילוניות או שמאנו: **ב כיצד פוטרות צרותיהן,** היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו, ולו אשה אחרת, ומת, כשם שבתו פטורה, כך צרתה פטורה. הלכה צרת בתו ונישאת לאחיו השני, ולו אשה אחרת, ומת, כשם שצרת בתו פטורה, כך צרת צרתה פטורה, אפילו הן מאה. כיצד אם

died their fellow-wives are permitted? If one's daughter, or any other woman from the prohibitive unions [mentioned], were married to his brother who had yet another wife, and his daughter died or was divorced, and afterwards his brother died, then her fellow-wife is permitted [to perform

the levirate marriage or *halitzah*]. And anyone [of the forbidden unions] who could have exercised her right of refusal but did not exercise this right of refusal, her fellow-wife must perform the rite of *halitzah* and must not contract levirate marriage [since, (by definition someone who could exercise the right of refusal would be an orphaned minor, married by her brother and mother,) this marriage is valid only by Rabbinic decree, therefore, if she were the fellow-wife of one forbidden in union to the brother of the deceased she would only be a "Rabbinic fellow-wife" and as such could not exempt levirate marriage, which is a Biblical law. Therefore, the Rabbis decreed that she perform *halitzah*].

(3) There are six women who are prohibited in union to a greater degree than those [mentioned in Mishnah 1], because they may be married only to others [i.e., not to any of the paternal brothers], and [therefore, if their husbands died] their fellow-wives are permitted, [and they are:] his mother [i.e., Reuvein's mother married Yaakov who was also married to Rivkah; Yaakov passed away, Rivkah, his mother's fellow-wife, may then marry Reuvein]; the wife of his father [i.e., his father had two wives, Rivkah his mother

רבנו עובדיה מברטנורא

צרת צרתה של בתו ונתיבמה לאחיו השלישי, ולו אשה אחרת ומת בלא בנים, שתיקן אסורות על זה. וכן לעולם: **צרתה מותרת**. להתיבם. שהרי בשעת זיקת יבום אינה צרתה: **וכל היכולה למאן**. שהיא קטנה הערוה, ויכולה למאן ולא מיאנה, ומת אחיו, הואיל וקידושה אינן אלא מדרבנן וזיקה שלה אינה אלא מדרבנן, אינה פוטר צרתה מן החליצה, ולהתיבם אסורה, שנראית כצרת ערוה: **ג שש עריות חמורות מאלו**. ומה היא חומרא שלהן: **שנשואות לאחריים**. ואינן יכולות להנישא לאחיו של זה מאביו, ואם מתו בעליהן שהן נכרים אצל זה, צרותיהן מותרות לינשא לזה, שאין צרת ערוה אסורה אלא בנופלת לפניו ליבום מאחיו. ורבינו משה בר מימון פירש, אם נישאו בעבירה לאחיו, ומת בלא בנים ונפלו ליבום לפניו, צרותיהן מותרות, שאין אלו צרות ערוה, הואיל ולא היו קדושין תופסין לאחיו באותן עריות: **אמו**. אינה יכולה להנשא לאחיו מאביו, שהרי היא לו אשת האב, לדברי האומר שאנוסת אביו אסורה. ולעיל פירשתי שאין כן הלכה, אלא אמו פוטר צרתה,

מתו צרותיהן מתרות, היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו, ולו אשה אחרת, מתה בתו או נתגרשה, ואחר כך מת אחיו, צרתה מתרת. וכל היכולה למאן ולא מאנה, צרתה חולצת ולא מתבמת: **ג שש עריות חמורות מאלו**, מפני שנשואות לאחריים, צרותיהן מתרות. אמו, ואשת אביו,

and Rahel; his father then passed away; Rahel, the fellow-wife of his mother married Moshe, who had another wife Sarah; Sarah is not prohibited to Reuvein after Moshe dies]; the sister of his father, [i.e., his paternal aunt married Moshe who had another wife Sarah, Sarah, even though a fellow-wife of his aunt, is not forbidden to him]; his paternal sister, [who had a fellow-wife]; the wife of his father's brother [i.e., his aunt had a fellow-wife at a later marriage], and the wife of his paternal brother [i.e., his sister-in-law who remarried and had a fellow-wife Rahel, during her second marriage. Rahel is not prohibited to Reuvein].

(4) The School of Shammai [argue on Mishnah 1 and] permit the fellow-wives [of those listed in Mishnah 1, in union] to the brothers, but the School of Hillel forbid it. If they [the fellow-wives] had performed the ceremony of *halitzah*; the School of Shammai declare them ineligible for the priesthood [since they permit levirate marriage their *halitzah* is a valid *halitzah* and a *halutzah* is prohibited to marry a priest], but the School of Hillel declare them eligible [because according to the School of Hillel they are exempt from levirate marriage, therefore, the *halitzah* is superfluous and has no effect]; if they had been taken in levirate marriage, the School of Shammai declare them valid [to priests if the *yavam* died], but the School of Hillel declare them invalid. Nevertheless, although one School [prohibit that which the other School permitted, and one School] declare invalid that which the other School declare eligible, those of the School of Shammai did not refrain from marrying the women of the School of Hillel,

רבנו עובדיה מברטנורא

שהיא יכולה להנשא לאחיו מאביו: **אשת אביו, אשת אחיו מאביו.** [שהיה לו בנים]: **ואחות אביו.** כולן אסורות לאחיו כמו שאסורות עליו, ואין בהם צד יבום על זה לעולם. ואם נשאו אחרים ולהם נשים אחרות ומתו, צרותיהן מותרות לינשא לזה. וכן אם נשא אותם אחיו בעבירה ומת בלא בנים צרותיהן מותרות: **ד בית שמאי מתיירין.** צרת ערוה להתיבם לאחיו. דלית להו תק דרשה דלצרו: **חלצו.** הצרות מן האחים: **בית שמאי פוסלין.** הצרות מן הכהונה, שחליצתן חליצה; **ובית הלל מכשירין.** שחליצתן שלא לצורך היתה, והרי היא כחולצת מן נכרי: **נתיבמו.** לאחין: **בית שמאי מכשירין.** אותן לכהנים אם נתאלמנו מיבמיהם: **ובית הלל פוסלים.** שנבעלו לאסור להם, והנבעלה לאסור לה עשאה זונה חונה אסורה לכהן: **לא נמנעו.** ואע"פ שבני הצרות שנתיבמו כדברי בית שמאי ממזרים הם לבי"ה, שהרי באיסור אשת אח הם עליהם ואשת אח בכרת, ובני חייבי כריתות

ואחות אביו, אחותו מאביו, ואשת אחי אביו, ואשת אחיו מאביו: **ד בית שמאי מתיירין הצרות לאחים, ובית הלל אוסרים.** חלצו, בית שמאי פוסלין מן הכהונה, ובית הלל מכשירים. נתיבמו, בית שמאי מכשירים, ובית הלל פוסלין. אף על פי שאילו (אוסרין) ואלו מתיירין, אילו) פוסלין ואלו מכשירין, לא נמנעו בית שמאי מלשא נשים מבית הלל,

nor did those from the School of Hillel refrain from taking, in marriage, the women from the School of Shammai [since the students of one School

would inform the other concerning marriages that the other considered forbidden]. In spite of all the disputes regarding purity and impurity in which one side declares pure that which the other side declares impure, they did not refrain from making use of whatever pertained to the other, in matters connected with purity [e.g., lending vessels to one another, since each School would trust the other to inform them regarding the status of the vessel].

רבנו עובדיה מברטנורא

ממזרים הם, אעפ"כ לא נמנעו ב"ה מלישא נשים מב"ש, לפי שהיו מודיעים להם אותן הבאות מן הצרות ופורשין מהן: **אלו על גבי אלו**. משאילים כליהם אלו לאלו. ובגמרא פריך אהא דתנן בית שמאי מתירין את הצרות לאחים ובית הלל אוסרים, קרי כאן לא תתגודדו, לא תיעשו אגודות אגודות. ומשני, כגון בית דין אחד בעיר אחת פלג מורים כבית שמאי ופלג מורים כבית הלל. אבל שני בתי דינים בעיר אחת, וכ"ש שני בתי דינים בשתי עיירות לית לן בה: